

בס"ד. שיחת אור ליום ד', מוצאי ז' מרחשון, ה'תשכ"ב.

— לעסקני ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, בחדרו הק' —

בלתי מוגה

א. [ברצוני לפתוח בהקדמה קצרה, ושלא כרגיל, אתחיל בסיפור שאירע בעבר:]

בנוגע לז' חשון מסופר בגמרא שיום זה הי' בעל משמעות מיוחדת בארץ ישראל:

בהימים טובים היו באים בני ישראל מכל המקומות ועולים לרגל לירושלים לבית המקדש, להקריב קרבנות, ולהפגש איש עם רעהו ולספר זל"ז בשורות טובות, ואח"כ כאשר היו חוזרים למקומותיהם, היו לוקחים עמם את קדושת ביהמ"ק ואווירת האחדות — "כל ישראל חברים" — וממשיכים זאת על הימים שלאח"ז.

בין הימים טובים עצמם, שלשת הרגלים, פסח שבועות וסוכות, הי' חג הסוכות היו"ט השמח ביותר — כדאיתא בילקוט² "בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת .. שבפסח התבואה נידונית ואין אדם יודע אם עושה השנה תבואה אם אינה עושה .. וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת .. מפני שהתבואה נכנסת בפנים, ומה טעם אין כתוב שם שתי שמחות, לפי שפירות האילן נידונין .. אבל בחג (הסוכות) .. שהתבואה ופירות האילן בפנים .. כתב שלש שמחות".

כלומר: לא מבעי בחג הפסח שעדיין לא ידעו כיצד יהי מצב הפרנסה, אלא אפילו בחג השבועות שידעו כבר את מצב הפרנסה באופן חלקי, הנה אף שהי' ענין השמחה, מ"מ, לא היתה השמחה לאמיתתה ובשלימותה ("מיטן גאַנצן טומל"); ורק בחג הסוכות, שנקרא "חג האסיף"³, שאספו את התבואה ופירות האילן, ונוכחו לדעת שהקב"ה בירך את בנ"י בפרנסה במילואה — אזי היתה העלי' לרגל בשמחה גדולה במיוחד.

ואז היו מבלים וחוגגים בירושלים (לא רק במשך שבועה ימים,

(2) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחלתו).

(3) משפטים כג, טז ובפרש"י.

(1) ע"פ ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו,

א. ירושלמי שם פ"ג סה"ו. תניא אגה"ק סו"ס

כבחג הפסח, אלא) במשך שמונה ימים, כולל גם שמיני־עצרת, ואח"כ היו חוזרים לבתיהם.

ועל זה מסופר בגמרא: שמשך הזמן שהי' דרוש עד "שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת", שהוא המקום היותר רחוק בגבול שבין ארץ ישראל לחוץ לארץ — הרי זה "ט"ו יום אחר החג", דהיינו שבעה במרחשון.

ולכן, בזמן שביהמ"ק הי' קיים, לא היו שואלים גשמים עד שבעה במרחשון, כיון שלא רצו שירדו גשמים כל זמן שבנ"י נמצאים עדיין בדרך, בשובם לבתיהם מהעלי' לרגל, כדי שתהי' הליכתם בדרך בנקל; ורק בז' חשון, כשהגיע אחרון שבישראל לנהר פרת, אזי התחילו לשאול גשמים.

ב. והנה, אף שענין זה שייך רק בזמן שביהמ"ק הי' קיים, מ"מ, גם לאחרי כן לא נשכח הדבר ח"ו,

— שהרי בכל יום מבקשים בתפלה "ותחזינה עינינו כו", שנזכה בקרוב לראות שוב את ביהמ"ק בכנינו — ולכן, הנציחו זאת בשני ענינים:

א) בארץ ישראל נשאר עד היום הדין שמתחילים לשאול גשמים בז' חשון⁵.

ב) ענין שנוגע לסוחרים — שכאשר כותבים בשטר "אחר הרגל" (מבלי לפרט תאריך), אזי הכוונה היא "ט"ו יום אחר הרגל".

ג. והענין בזה:

בהליכת בני"י מארץ ישראל לחוץ לארץ, בחזרתם מהעלי' לרגל, הי' החילוק — שכל זמן שהיו עדיין בארץ ישראל, הנה אף שכבר עברו כמה ימים מאז שיצאו מביהמ"ק, היו נתונים עדיין תחת הרושם של הקדושה והשמחה שהיתה בביהמ"ק⁶, ואילו כאשר עברו את הגבול מארץ ישראל לחוץ לארץ, התחיל מעמד ומצב של חולין ("וואַכעדיקייט").

ונמצא, שז' חשון, שבו היו יוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ, הוא יום אחד שכולל את הקדושה והחביבות של העלי' לרגל יחד עם החולין

(6) ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז. הובא במכתב

ח' מ"ח שנה זו (אג"ק חכ"ב ע' יט).

(7) ראה ש"ך שם.

(4) תענית יר"ד, א (במשנה).

(5) רמב"ם הל' תפלה פ"ב ה"ט"ז. טושו"ע

ואדה"ז או"ח ר"ס קיז.

של ימי החול, ותפקידו לחבר את העלי' לרגל עם ימי החולין, דהיינו, להמשיך את הקדושה והשמחה שהיתה בביהמ"ק גם לאחרי שכל אחד חוזר לביתו ועוסק בעניני החולין, שכן, אצל בני" גם עניני החולין אינם חול לגמרי, וגם בהם צריך להמשיך את כל הענינים שספגו וקלטו בביהמ"ק.

ד. זוהי גם המשמעות של ז' חשון בזמנינו זה:

גם כיום מזכיר ז' חשון שבזמן שביהמ"ק הי' קיים — שאז היו עולים לרגל לארץ ישראל לקראת שמח"ת — הי' נמשך הענין דשמח"ת והענין דעלי' לרגל עד ז' חשון.

וענין זה צריך כל אחד להמשיך בימות החול, והיינו, שגם כאשר מדובר אודות אנשי-עסקים ("ביזנעס-לייט") שעוסקים בעניני חולין, צריך להיות ניכר החילוק שמסחר זה מתנהל ע"י יהודי שזה עתה חזר מביהמ"ק, והביא עמו את החיות וההתלהבות שקיבל בביהמ"ק.

ונקודת הדברים — שענין החורבן הי' יכול להיות רק באבנים והעצים שבביהמ"ק, אבל הקדושה והרוחניות, הידידות וההתקשרות של בני" איש לרעהו שהיו לוקחים מביהמ"ק וירושלים בכלל, הרי זה דבר שתלוי בכל אחד מישראל, שגם עתה יכול להתקיים הדבר במלוא המדה⁸.

ועל זה בא הלימוד והציווי, שעד ז' חשון עומדים עדיין תחת רישומה של קדושת ימי חודש תשרי, ובפרט הענין דשמח"ת, סיום הימים טובים דחודש תשרי, אבל, אין זה באופן שלמחרת שוכחים זאת ח"ו, אלא גם למחרת צריך הדבר להתבטא אצל כאו"א בחייו היומ-יומיים, שיהי' ניכר החילוק שנעשה בהם כתוצאה מכך שעומד הוא תחת הרושם של שמח"ת.

ה. והנה, בביהמ"ק עצמו הי' המקום המקודש ביותר — קדש הקדשים, שקדושתו התבטאה בהיותו המקום שבו עמד הארון, שתכליתו ומטרתו ליתן בו הלוחות שעליהם היו חקוקים עשרת הדברות, ובצדו הי' מונח ספר תורה (כדברי הגמרא במסכת בבא בתרא⁹).

וכמו"כ גם עתה — שהקדושה של בית המקדש שלנו היא הלוחות והתורה, שנשארה בשלימותה גם עתה.

ומזה מובן שביום ז' חשון צריכים ליקח את הרושם של שמח"ת,

(9) יד, א"ב.

(8) ראה גם שיחת ז' תשרי תשי"ז (לעסקני יתרות"ל) בתחלתה (תו"מ ח"ה ע' 14). וש"נ.

שזוהי השמחה שבנ"י שמחים עם הלוחות והתורה, ולהמשיך זאת על יום ח' חשון, באופן שהדבר ישפיע עליו לחזק ולהרחיב את עניני התורה גם בחוץ לארץ, בכל מקום ובכל מצב שיכולים לפעול בו.

ו. וזהו התפקיד של כל הישיבות, וישיבת תומכי תמימים בפרט — להחדיר את התורה, מתוך חיות ושמחה, בכל בית יהודי, ובאופן שיאיר לא רק בשעה שלומדים תורה, אלא גם בהשעות שלאח"ז שבהם עוסקים בעניני חולין.

וענין זה צריך להעשות מתוך הרושם וההתעוררות שלוקחים מהעלי' לרגל, ומהיו"ט שממנו באים אנו זה עתה.

ז. ולכן, הנני מקווה, שכיון שנפגשנו ביום ז' חשון — והרי כל ענין יש בו מכוון בהשגחה פרטית¹⁰ — הנה בשנה זו תומשך במדה יתירה ההתלהבות וההתעוררות שהיתה בחודש תשרי בכלל, ובשמח"ת בפרט, ותחדור בכל הפעולות ובכל הענינים שצריכים לעשות כדי להצליח להעמיד את האמצעים הדרושים שהישיבה תוכל להתרחב, ולקלוט מספר היותר גדול של תלמידים, ועי"ז להעמיד מספר מקסימלי של ילדים שילמדו תורה וילכו בדרך התורה במשך כל השנה.

יעזור השי"ת שכל אחד מאתנו יעסוק בכך במלוא המדה, ובאופן טוב ובריא, ומתוך מצב רוח טוב, כפי שאומרים במדינה זו: "א' גוטן וועטער", לא רק בחיצוניות, אלא גם בפנימיות, שאז בודאי תהי' הפעולה בריבוי הצלחה.

וכאמור, שימצאו האמצעים הנכונים להגדיל את הישיבה עד כמה שאפשר, לקלוט מספר היותר גדול של תלמידים, ולהעמיד מהם "דור ישרים יבורך"¹¹, שיאירו את בתיהם ואת הסביבה כולה ב"נר מצוה ותורה אור"¹², ו"מאור" שבתורה, שזוהי פנימיות התורה¹³.

13) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפ"י יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפ"י קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

10) ראה בארוכה כתר שם טוב בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ.
11) תהלים קיב, ב.
12) משלי ו, כג.